

Ramazan Ayı ve Çocuk

Ramazan Ayının Çocuğun Dini Eğitiminde
Bir İmkan Olarak Değerlendirilmesi

İsa TORUK

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1553

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Kitabe Yayınları

Yayın No | Publication Number: 113

Kitap Adı: Ramazan Ayı ve Çocuk -Ramazan Ayının Çocuğun Dini Eğitiminde Bir İmkan Olarak Değerlendirilmesi-

Book Title: Ramadan and Children -Evaluating Ramadan as an Opportunity in the Religious Education of Children-

ISBN: 978-625-97452-4-4

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786259745244

Yazar | Author: İsa TORUK | orcid.org/0009-0009-5759-2426

Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Editör | Editor: Nurullah AYDENİZ | orcid.org/0000-0003-0297-4717

Kurum | Institution: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

ROR ID: ror.org/00dzfx204

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 194

Yayın Tarihi | Publication Date: Şubat | February 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRQC9 | Okul Öncesi Din Eğitimi | Religious education for children and teenagers

BISAC: REL050000 | Din / Eğitim | Religion / Education

THEMA: HRQC9 | Okul Öncesi Din Eğitimi | Religious education for children and teenagers

LC: BP188 | Çocuklar İçin İslam Eğitimi | Islamic education for children

Atf Bilgisi | Cite as: Toruk, İsa. *Ramazan Ayı ve Çocuk -Ramazan Ayının Çocuğun Dini Eğitiminde Bir İmkan Olarak Değerlendirilmesi-*. Ankara: Kitabe Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Ramazan Ayı ve Çocuk

Ramazan Ayının Çocuğun Dini Eğitiminde
Bir İmkan Olarak Değerlendirilmesi

İsa TORUK

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

İsa TORUK

İlkokul, ortaokul ve lise eğitimimi İstanbul'da bitirdim. Üniversitemi Ankara Üniversitesi ilahiyat fakültesinde okudum. Yüksek lisansımı Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri alanında yaptım. Milli Eğitim Bakanlığında öğretmen olarak çalışmakta ve din eğitimi alanında araştırmalarım ve çalışmalarım devam etmekteyim.

I completed my primary, secondary and high school education in Istanbul. I studied at Ankara University Faculty of Theology. I did my master's degree in Philosophy and Religious Sciences at Bilecik Şeyh Edebali University. I work as a teacher in the Ministry of National Education and continue my research and studies in the field of religious education.

Kitap Hakkında

Ramazan Ayı ve Çocuk

-Ramazan Ayının Çocuğun Dini Eğitiminde

Bir İmkân Olarak Değerlendirilmesi-

Üç altı yaş dönemi, çocuğun inanç gelişiminin başladığı, dini konulara yoğun bir ilgisinin görüldüğü dönemdir. Dinin bu güçlü etkisi fıtrattaki inanma duygusundan kaynaklanır. Çocukta öğrenme arzusunun en yüksek olduğu ve değerlerin kazanıldığı bu dönemde dini gelişim tesadüflere değil planlı dini faaliyete dayandırılmalıdır. Çünkü bu dönem çocuğun geleceğinin, dini kimlik ve karakterinin zeminini oluşturur. Bu kritik dönemin en iyi şekilde değerlendirilmesi çocuğun gelişim özellikleri doğrultusunda uygun ortam ve şartların oluşturulmasına bağlıdır. Ramazan ayı, eğitsel özellikleriyle çocuğun manevi gelişiminde, dini ve ahlaki değerleri kazanmasında önemli fırsatlar oluşturur. Bu ayın imkânlarının dini gelişimde planlı bir şekilde değerlendirilmesi çalışmamızın konusunu oluşturur. Bu ay, çocuğun inanç, tutum ve davranışlar edinmesinde önemli bir rol oynar. Çünkü bu ay, namaz, oruç, zekât ve Kur'an tilaveti ibadetleriyle birey, aile ve toplumda manevi yenilenmenin gerçekleştiği, dini duyguların yoğunlaştığı ve dine bağlılığın somutlaşarak görünür hale geldiği bir eğitim ayıdır. Çalışmada Ramazan ayının manevi ikliminde Allah sevgisi, doğruluk, yardımlaşma, sevgi, saygı, sorumluluk, iyilik, şükür, merhamet, hoşgörü ve temizlik gibi evrensel değerlerin etkinliklerle çocuklara planlı bir şekilde kazandırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çocuğun dönemini 3-6 yaş aralığı ile sınırlandırıp fiziksel, bilişsel, psikosoyal, ahlaki ve dini gelişim özelliklerini ortaya koyarak bu çalışma hazırlanmıştır. Giriş bölümü araştırmanın konusu, problemi, amacı, önemi, metodu, sınırlılıkları ve ilgili çalışmalardan oluşmaktadır. İlk bölümde eğitim, din eğitimi, aile, çocuğun gelişim özellikleri ve eğitimde oyunun rolü üzerinde durulmaktadır. İkinci bölümde Ramazan ayı ve bu ayda çocuklara kazandırılacak alışkanlıklar incelenmektedir. Üçüncü bölüm 3-6 yaş dönem çocuğuna yönelik eğlendirici ve eğitici etkinlikleri içermektedir. Üç-altı yaş dönemi oyun çağı olmasından dolayı eğlenmeyle birlikte öğrenme, merak, keşfetme duygularına hitap eden dini içerikli etkinlikler hazırlanmıştır. "Hoş Geldin Ramazan Ayı", "Sadaka Kutusu", "Ramazan Ayı Daveti", "Kandil Simidi", "Ramazan Ayı Balonları" gibi birçok eğlendirici

ci etkinlikle çocuğun eğlenerek dini değer ve davranışları içselleştirmesi amaçlanmıştır. Alanında ilk olan bu çalışmanın çocukların dini ve manevi gelişiminde önemli bir boşluğu dolduracağı düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi; Ramazan Ayı; Okul Öncesi Dönem; Etkinlik; Kazanım

About the Book

Ramadan and Children

-Evaluating Ramadan as an Opportunity in the Religious Education of Children-

Three to six years of age is the period when the child's faith development begins and when he/she shows an intense interest in religious issues. This strong influence of religion stems from the sense of belief in the child's nature. In this period, when the child's desire to learn is the highest and values are acquired, religious development should not be based on coincidence but on planned religious activity. Because this period forms the basis of the child's future, religious identity and character. The best use of this critical period depends on the creation of appropriate environments and conditions in line with the child's developmental characteristics. Ramadan, with its educational features, creates important opportunities for the child's spiritual development and the acquisition of religious and moral values. The planned use of the opportunities of this month in religious development is the subject of this thesis. This month plays an important role in the child's acquisition of beliefs, attitudes and behaviors. Because this month is a month of education in which spiritual renewal takes place in the individual, family and society through prayer, fasting, zakat and recitation of the Qur'an, in which the consciousness of Allah is activated, religious feelings intensify and religious commitment becomes tangible and visible. In this study, it was aimed to provide children with universal values such as love of God, truthfulness, cooperation, love, respect, responsibility, kindness, gratitude, compassion, tolerance and cleanliness in the spiritual climate of Ramadan in a planned way. For this purpose, this study was prepared by limiting the period of the child to the age range of 3-6 years and revealing the physical, cognitive, psychosocial, moral and religious development characteristics. The introduction consists of the subject, problem, purpose, importance, method, limitations and related studies. The first chapter focuses on education, religious education, family, child development characteristics and the role of play in education. In the second chapter, the month of Ramadan and the habits to be acquired by children in this month are examined. The third part includes entertaining and educational activities for 3-6 year old children.

Since the 3-6 age period is the age of play, activities with religious content that appeal to the feelings of learning, curiosity and discovery as well as fun have been prepared. With many entertaining activities such as “Welcome Ramadan”, “Alms Box”, “Ramadan Month Invitation”, “Kandil Bagel”, “Ramadan Month Balloons”, it is aimed that children internalize religious values and behaviors by having fun. It is thought that this study, which is the first in its field, will fill an important gap in the religious and spiritual development of children.

Keywords: Religious Education; The Mont of Ramadan; Preschool Period; Activity; Outcome

KISALTMALAR

- Bkz.** : Bakınız
A.g.e. : Adı geçen eser
A.g.m. : Adı geçen makale
A.g.t. : Adı geçen tez
DİB : Diyanet İşleri Başkanlığı
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
TDVY : Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
AÜİF : Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
İFAV : İlahiyat Fakültesi Vakfı
C. : Cilt
S. : Sayı
s. : Sayfa
Çev. : Çeviren
Ed. : Editör
Haz. : Hazırlayan
Ter. : Tecüme eden
Yay. : Yayınlar, yayıncılık
t.y. : Tarih yok
v.b. : ve benzeri
vd. : ve diğerleri
s.a.v : Sallallahu aleyhi ve sellem
r.a. : Radıyallahu anhu
c.c. : Cella Celaluhu
Hz. : Hazreti

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	17
GİRİŞ	19
1. Araştırmanın Konusu ve Problemi.....	19
2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	21
3. Araştırmanın Metodu	23
4. Araştırmanın Sınırlılıkları	24
5. İlgili Çalışmalar	24
BİRİNCİ BÖLÜM	
TEORİK ÇERÇEVE	27
1. Eğitim.....	27
2. Din Eğitimi	30
3. Eğitim Hakkında Görüşler.....	33
3.1. İyimser (Optimist) Görüş	33
3.2. Kötümser (Pessimist) Görüş	34
3.3. İzafiyeci (Relativist) Görüş	35
4. İslam Düşüncesinde Eğitim	35
5. Aile ve Eğitim.....	38
6. Çocuklara Yaklaşım Tarzlarına Göre Aileler	44
6.1. Bilinçli İdeal Aile	45
6.2. Baskıcı Otoriter Aile.....	45
6.3. Sınırsız Hoşgörülü Aile	46
7. Çocukluk Dönemi Gelişim Özellikleri	46
7.1. Çocukluk Döneminde Fiziksel Gelişim	46
7.2. Çocukluk Döneminde Bilişsel Gelişim.....	48
7.3. Çocukluk Döneminde Ahlaki Gelişim	54
7.4. Çocuklarda Psikososyal Gelişim.....	58
7.5. Çocukluk Döneminde Dini Gelişim	65
8. Çocukların Gelişiminde Oyun ve Etkinliğin Rolü.....	73
8.1. Çocukların Gelişiminde Oyunun İşlevi ve Önemi	73
8.2. Çocukların Gelişiminde Etkinliğin Amacı ve İşlevi.....	79

İKİNCİ BÖLÜM

RAMAZAN AYI VE DİN EĞİTİMİ	81
1. İbadet Ayı Olarak Ramazan Ayı	81
1.1. Kur'an Ayı	82
1.2. Oruç Ayı.....	83
1.3. Namaz Ayı	85
1.4. İtikâf Ayı.....	86
1.5. İnfak Ayı	86
2. Ramazan Ayında Çocuklara Kazandırılacak Alışkanlıklar	87
2.1. Abdest Almak ve Namaz Kılmak.....	87
2.2. Sahur ve İftar Yemeğine Katılmak	91
2.3. Oruç Tutmak.....	93
2.4. Dua ve Şükür Etmek	94
2.5. Kur'an-ı Kerim Okumak ve Mukabeleye Katılmak	99
2.6. İnfak ve Yardımlaşmada Bulunmak	103

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RAMAZAN AYI ETKİNLİKLERİ	109
1. Ramazan Ayı Etkinlikleri	109
1.1. Hoş Geldin Ramazan.....	112
1.2. Ben Oruçluyum Rozeti.....	114
1.3. Ramazan Ayı İftar Daveti.....	116
1.4. Abdest Almayı Öğreniyorum	118
1.5. Cami Ziyareti	120
1.6. Sadaka Kutusu	122
1.7. Zekât.....	124
1.8. Ramazan Ayı Paylaşmaktır	127
1.9. Allah'ın En Güzel Hediyesi	129
1.10. Sofra Kuralları.....	131
1.11. Ramazan Ayı Takvimi	133
1.12. Bayram Ziyareti	135
1.13. Hazine Avı	137
1.14. Harf Saklambacı.....	139
1.15. Ramazan Bayramı Kutlama Kartı	141
1.16. Ramazan Ayı Fotoğrafları	144
1.17. Ramazan Ayı Balonları	146

1.18. Kandil Simidi	148
1.19. Ramazan Ayı İstişaresi	150
1.20. Ramazan Ayı Temizliği	152
1.21. İftar Hazırlığı	154
1.22. Ramazan Pidesi.....	156
1.23. Kadir Gecesi.....	158
1.24. Ramazan Ayı Tiyatrosu.....	161
1.25. Ramazan Ayı Çocuk İftarı	163
1.26. Dua Okuma Etkinliği	165
1.27. Ramazan Ayı Boyama Etkinliği	167
1.28. Çocuklarla Teravih Namazı.....	169
1.29. Ramazan Ayı Kitap Fuarı	171
1.30. Ramazan Bayramı Hazırlığı	173
SONUÇ	175
KAYNAKÇA	181
DİZİN.....	191

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Hoş Geldin Ramazan Panosu	112
Şekil 2. Ben Oruçluyum Rozeti	114
Şekil 3. İftar Davetleri	116
Şekil 4. Abdest Almayı Öğrenme	118
Şekil 5. Abdestin Alınışı.....	118
Şekil 6. Camiyi Tanıma Etkinliği	120
Şekil 7. Sadaka Kutusu	122
Şekil 8. Zekat Yardımı	124
Şekil 9. Dayanışma ve Paylaşma İbadeti Olarak Zekât	126
Şekil 10. Ramazan Ayı Gıda Yardımı.....	127
Şekil 11. En Güzel Hediye Kur'an-ı Kerim	129
Şekil 12. Sofra Adabı	131
Şekil 13. Ramazan Ayı Takvimi.....	133
Şekil 14. Ramazan Bayram Ziyareti.....	135
Şekil 15. Hazine Avı Oyunu.....	137
Şekil 16. Elifba Harfleri	139
Şekil 17. Ramazan Ayı Kutlama Kart Çalışması.....	141
Şekil 18. Ramazan Bayramı Kutlama Kartı.....	141
Şekil 19. Kutlama Kartı Etkinlik Çalışması	143
Şekil 20. Ramazan Ayı Fotoğrafları	144
Şekil 21. Ramazan Ayı Balon Etkinliği	146
Şekil 22. Kandil Simidi Etkinliği.....	148
Şekil 23. Ramazan Ayı İstişaresi	150
Şekil 24. Ramazan Ayı Temizliği	152
Şekil 25. İftar Hazırlığı Etkinliği.....	154
Şekil 26. Ramazan Pidesi.....	156
Şekil 27. Kadir Gecesi Hikâyesi	158
Şekil 28. Ramazan Ayı Tiyatro Etkinliği.....	161
Şekil 29. Çocuk İftarı Etkinliği.....	163
Şekil 30. Dua Okuma Etkinliği	165
Şekil 31. Boyama Etkinliği.....	167
Şekil 32. Teravih Namazı.....	169
Şekil 33. Ramazan Ayı Kitap Fuarı	171
Şekil 34. Ramazan Bayram Alışverişi	173

ÖN SÖZ

Çocuk, ailenin mutluluğu, göz nuru ve geleceğidir. Çocuk, her şeyden önce Yüce Allah (c.c)’ın aileye verdiği bir emanettir. Çocuğun fitratındaki din duygusu şüphesiz onun karakterinin oluşumunda, milli ve manevi kodların belirlenmesinde önemli unsurlardan biridir. Çocuğun din duygusunun korunması ve gelişiminde en büyük rol kuşkusuz aileye aittir. Çocuk önce içine doğduğu ailenin duygularını, davranışlarını ve oluşturulan dini atmosferi derinden hisseder. Çocuğun başta anne babası olmak üzere, yakınları ve çevresinin dini duyguları, davranışları ve uygulamaları onun dini gelişimde önemli rol oynarlar. Ramazan ayı bu süreçte çocuğun dini gelişimi için önemli fırsatlar sağlar. Bu ay manevi atmosferiyle, diğer aylara oranla ibadetlerin, duaların ve hayır işlerinin çoğaldığı, aile ve toplumda dini hassasiyetin arttığı kutsal bir aydır. Bu ayda, Müslüman toplumlarda yapılan ibadetlerle arınmanın yaşandığı, kötülüklerin azaldığı, iç sorgulamanın arttığı ve dayanışmanın her yerde görüldüğü bir yenilenme ve eğitim süreci başlar. Ramazan ayı bütün yönleriyle ve özellikle dini atmosferi ile çocuklar üzerinde büyük etki oluşturur. Bu ayın oluşturduğu bu maneviyat ikliminin çocukların karakterlerinin oluşumunda en iyi şekilde değerlendirilmesi büyük önem taşır. Bu ayın manevi ikliminde çocukluk kavramının merkezde olduğu planlı ve bilinçli bir eğitim sürecinin ortaya konulması ile çocuğun mutlu ve sağlıklı bir dini gelişim gerçekleştirmesi mümkündür. Çalışmamızda Ramazan ayının sağladığı ortam ve imkânlarla çocuğun karakterinin gelişiminde, bu sürecin rastlantısal değil planlı olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmamızda konunun önemi anlatılırken sadece teorik açıklamalarla yetinilmemiş Ramazan ayı etkinlikleriyle de desteklenmiştir. Zira çocuklar öğrenmeyi yaparak, yaşayarak ve eğlenerek en iyi şekilde gerçekleştirirler.

Bu çalışma Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak Felsefe ve Din Bilimleri alanında Doç. Dr. Nurullah Aydeniz danışmanlığında hazırlanan “Ramazan Ayının Çocuğun

Dini Eğitiminde Bir İmkan Olarak Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezininin kitaplaşmış halidir. Çalışmamın her aşamasını sabırla takip edip kıymetli tecrübelerini ve bilgilerini paylaşan ve yönlendirmeleriyle bana destek olan danışman hocam Sayın Doç.Dr. Nurullah AYDENİZ’e teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Çalışmamda destekleriyle yanımda olan değerli öğretmen arkadaşım Esra GÖLÇEK’e, kardeşim Elif TORUK’a ve arkadaşlarıma teşekkür ederim. Manevi destekleriyle güzel dualarını ve duygularını paylaşan öğrencilerime teşekkür ederim. Çalışmam süresince imkanlarından istifade ettiğim Pendik Arif Nihat Asya Kütüphanesine, Pendik Yeni Nesil Kütüphanesine ve İSAM (İslami İlimler Araştırma Merkezi)’a ve çalışanlarına teşekkür ederim.

İsa TORUK
2024